

Міністерство освіти і науки України
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»
Факультет соціології і права

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету соціології і права
(назва інституту/факультету)

А.А. Мельниченко

(підпис) в (ініціали, прізвище)

_____ 2016 р.

«СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
підготовки аспірантів за спеціальністю 053 Психологія

Ухвалено методичною комісією

факультету соціології і права

Протокол від «23» червня 2016 р. № 2

Голова методичної комісії

К.Л. Попов

«23» червня 2016 р.

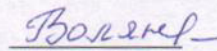
РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Д. психол.н., професор
Ложкін Георгій Володимирович

(підпис)

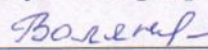
Д. психол.н., професор
Воляннюк Наталія Юріївна

(підпис)

Програму затверджено на засіданні кафедри психології та педагогіки
Протокол від «22» червня 2016 року № 14

Завідувач кафедри

(підпис) Воляннюк Н.Ю.

«22» червня 2016 р.

Вступ

Психологічний аналіз наукової діяльності створює можливість осмислити основні складові елементи наукового пізнання: інтелектуальні, емоційні, вольові та системно розглянути елементи наукової творчості, етапи дозрівання наукового знання, механізми сприйняття та оцінки нових відкриттів, труднощі просування наукової інформації в суспільство.

Програму навчальної дисципліни «Соціальна психологія наукової діяльності» складено відповідно до освітньо-наукової програми підготовки аспірантів за спеціальністю 053 Психологія.

«Соціальна психологія наукової діяльності» належить до дисциплін професійної підготовки аспірантів.

«Соціальна психологія наукової діяльності» – навчальна дисципліна, яка вивчає психологічні закономірності наукової діяльності залежно від соціальних та індивідуально-психологічних чинників, умов і факторів з метою підвищення її продуктивності та створення нових наукових доробок й технологій.

Предметом навчальної дисципліни є психологічні компоненти, які спонукають, скеровують і регулюють активність суб'єкта наукової діяльності, а також його властивості, через які ця активність здійснюється.

Навчальну базу дисципліни «Соціальна психологія наукової діяльності» становлять знання отриманні при вивченні різноманітних курсів, що спрямовані на розкриття загальних закономірностей і механізмів наукової діяльності, а також формування вмінь та навичок науково-обґрунтовано пояснювати емпіричні факти.

Міждисциплінарні зв'язки навчальної дисципліни: «Теоретичні і методологічні проблеми психології», «Психологія соціальних явищ», «Психологія життєвого середовища», «Психологія професійної діяльності», «Педагогічна майстерність».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою навчальної дисципліни є формування у аспірантів здатності:

- аналізувати та обирати стратегії наукового пошуку;
- активної діяти та взаємодіяти у складі науково-педагогічного колективу;
- обґрунтовувати та впроваджувати у ВНЗ нововведення;
- до самоаналізу та розвитку психологічного потенціалу особистості;

- передавати думки, знання і почуття виразними мовними засобами;
- обирати та використовувати методи навчання, розробляти власну технологію навчання;
- здатності користуватися прийомами саморегулювання та самоконтролю, розвитку вольових якостей особистості.

1.2. Основні завдання навчальної дисципліни

Згідно із вимогами освітньо-наукової програми аспіранти після засвоєння навчальної дисципліни мають продемонструвати такі результати навчання:

ЗНАННЯ:

- об'єкту, предмету, мети та завдань курсу;
- основні принципи їх роль у психологічних дослідженнях наукової діяльності, (системності, антропоцентризму, специфічності);
- історичні передумови психологічних наукових знань;
- джерел і видів психологічних знань та базових категорій психологічної науки;
- компонентний склад психологічної структури наукової діяльності;
- особистісні типи вчених;
- психічні регулятори наукової діяльності;
- психологічну раціоналізацію і оптимізацію змісту та умов професійної діяльності на основі розкриття і врахування психологічних особливостей особистості вченого;
- психологію наукового довголіття і продуктивності вченого;
- мотиваторів наукової діяльності;
- ознак наукової школи;
- психологічних передумов інновацій та наукової творчості;
- компонентів лідерського потенціалу вченого.

УМІННЯ:

- організовувати свою науково-педагогічну діяльність;
- встановлювати робочі відносини в науково-педагогічному колективі;
- контролювати свою поведінку у конфліктах, що супроводжують наукову діяльність;

- аналізувати психолого-педагогічну літературу з профілю підготовки фахівців і використовувати її в педагогічній практиці;
- визначити стратегію розв'язання творчих завдань;
- використовувати внутрішні і зовнішні прийоми власної презентації в студентській аудиторії.

мати уявлення про

- психологічний зміст, склад, структуру та механізми наукової діяльності на основі загально психологічних уявлень, сформульованих у теорії діяльності;
- вимоги наукової діяльності до стану, рівня розвитку, ступеня стійкості основних психічних функцій та якостей суб'єкта діяльності;
- психологічні засоби підвищення «мотиваційного потенціалу» наукової діяльності;
- прийоми активізації мислення у науковій діяльності.

2. Структура навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 210 годин (7 кредитів ECTS).

Рекомендований розподіл навчального часу

Форма навчання	Всього Кредитів	Розподіл навчального часу за видами занять				Атестація
		Годин	Лекції	Семінарські заняття	СРС	
Денна	7	210	48	32	130	екзамен
Заочна	7	210	8	8	94	екзамен

3. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Психологія та її місце в системі наук про людину

Об'єкт і предмет психології. «Дерево» психологічної науки. Базові психологічні категорії: відображення, особистість, діяльність, спілкування.

Тема 2. Джерела і види психологічних знань

Філософські та історичні передумови психологічних знань: література, мистецтво, наукова психологія, практична психологія, парапсихологія.

Тема 3. Методологія наукового знання

Поняття методології науки. Наука, як галузь людської діяльності. Метод науки: концепція, підхід, вчення, принцип. Об'єкт і предмет дослідження. Пізнавальна ситуація. Системний підхід в науці.

Тема 4. Соціально-психологічні чинники поширення нових технологій

Психологічні передумови інновацій. Інноваційна активність. Ціннісні пріоритети цивілізації. Соціалізація психологічних знань.

Тема 5. Психологія наукового співтовариства

Правила наукового пізнання. Норми і антинорми науки. Психологічні функції науки. Наукова школа: ролі та ознаки. Задоволеність приналежністю індивіда до наукового колективу.

Тема 6. Психологія наукових організацій

Соціально-психологічні процеси в наукових підрозділах. Мотиватори наукової діяльності: престиж, визнання.

Тема 7. Соціальна психологія «малих груп» в науці

Етапи формування взаємовідносин. Міжособистісні позиції в науковому колективі. Зони самооцінок.

Тема 8. «Мала група» як суб'єкт спільної наукової діяльності

Система наукових ролей. Адаптаційний період у формуванні дослідника. Керівництво науковим колективом.

Тема 9. Психологічна сумісність в науковому колективі

Протиріччя і конфлікти. Типи конфліктів та стратегії їх розв'язання.

Тема 10. Психологічна система наукової діяльності, суб'єкта

Діяльність: мета, мотиви, способи, стилі, інформаційна основа діяльності, професійно-важливі якості.

Тема 11. Інтегративні психічні процеси та їх роль в організації науковій діяльності

Прийняття рішення, контроль, корекція, саморегуляція, самоаналіз, планування, цілепокладання, антиципація.

Тема 12. Самосвідомість і регуляція активності особистості вченого

Індивідуальні особливості і стилі саморегуляції. Діагностика саморегуляції. Змістовні аспекти самосвідомості.

Тема 13. Психологія неврівноважених станів

Феноменологія неврівноважених станів. Особливості станів у науковій та педагогічній діяльності.

Тема 14. Суб'єкт науково-педагогічної діяльності

Індивід, особистість, індивідуальність, суб'єкт. Рівні суб'єктності. Сфери діяльності особистості: когнітивна, емоційна, регулятивна, комунікативна.

Тема 15. Психологія творчої діяльності

Здібності. Талант. Геніальність. Обдарованість: теорії і моделі. Стратегії вирішення нових завдань: аналог, комбінування, реконструкція, універсальні підстановки.

Тема 16. Психологічні передумови наукової творчості особистості

Творча обдарованість вченого. Мотивація наукової творчості. Соціально-психологічна амбівалентність творчої особистості. Особистісні типи вчених. Психологічний портрет вченого.

Тема 17. Психологія професійної кар'єри

Кар'єра. Професійне становлення. Стадії та етапи професіоналізму. Професійні кризи. Професійна компетентність.

Тема 18. Зовнішні та внутрішні детермінанти презентації вченого

Вербальні та невербальні компоненти. Праксичні стани. Самоконтроль. Самооцінка. Компенсація. Надмірність. Самопрезентація.

Тема 19. Лідерський потенціал вченого

Потенційна природна вищість; реальні амбіції; функціональний утилітаризм; професійна компетентність; раціональність інтуїції, психологічні стратегії пошуку наукових проблем, рефлексія лідера.

Тема 20. Психотехніки наукового довголіття

Вікові та тимчасові піки наукової продуктивності. Презентація наукових досліджень: комунікативні бар'єри, семінари, вебінари, тренінги, відео-конференції, інтернет-дискусії, ділові ігри.

4. Рекомендована тематика практичних (семінарських) занять.

Основні завдання циклу практичних (семінарських) занять: організувати свою науково-педагогічну діяльність; встановлювати робочі відносини в науково-педагогічному колективі; контролювати свою поведінку у конфліктах, що супроводжують наукову діяльність; аналізувати психолого-педагогічну літературу з профілю підготовки фахівців і використовувати її в педагогічній практиці; визначити стратегію розв'язання творчих завдань; використовувати внутрішні і зовнішні прийоми власної презентації в студентській аудиторії.

Практичне заняття 1. Тема: Базові психологічні категорії.

Практичне заняття 2. Тема: Наука як сфера людської діяльності.

Практичне заняття 3. Тема: Психологічний простір наукового співтовариства.

Практичне заняття 4. Тема: Інноваційна активність суб'єкта наукової діяльності.

Практичне заняття 5. Тема: Зовнішні і внутрішні мотиватори наукової діяльності.

Практичне заняття 6. Тема: Психологія «малих груп» в науці.

Практичне заняття 7. Тема: Передумови протиріч і конфліктів у науковому колективі.

Практичне заняття 8. Тема: Наукова школа: ролі та ознаки.

Практичне заняття 9. Тема: Ментальний розвиток суб'єкта науково-педагогічної діяльності.

Практичне заняття 10. Тема: Мнемічні процеси суб'єкта наукової діяльності.

Практичне заняття 11. Тема: Атенційні процеси суб'єкта наукової діяльності.

Практичне заняття 12. Тема: Практичне мислення в науковій діяльності.

Практичне заняття 13. Тема: Психологія творчої діяльності.

Практичне заняття 14. Тема: Психологічний портрет вченого.

Практичне заняття 15. Тема: Зовнішні та внутрішні детермінанти презентації вченого.

Практичне заняття 16. Тема: Лідерський потенціал вченого.

5. Рекомендована література

1. Бодров В.А. Психология профессиональной деятельности. – М.: Изд. ИП РАН, 2005 – 634с.
2. Винер Н.Я. – математик // Творец и Будущее. М.: АСТ, 2003. – С. 387.
3. Гегель Г.В.Ф. Энциклопедия философских наук. – Т.1. Наука логики. – М.: Мысль, 1974. – С. 72.
4. Гилберт К., Кун Г. История эстетики. М.: Иномтр. Лит., 1960. – С.361.
5. Ермолаева Е.П. Психология самореализации профессионала. – М.: Изд. ИП РАН 2008 – 346 с.
6. Журавлёв А.Л. Психология совместной деятельности. – М.: Изд. ИП РАН 2005 – 634 с.
7. Журавлёв А.Л. Психология управленческого взаимодействия – М.: Изд. ИП РАН 2004 – 470с.
8. Кант И. Критика способности суждения //Сочинения. В 6 т. – Т. 5. _ М.: Мысль, 1966. С. 195.
9. Капица П.Л. Эксперимент. Теория. Практика. Изд. 2-е. М.: Наука, 1977. – С. 270.
10. Ложкин Г.В. Психология труда / Г.В.Ложкин, Н.Ю. Волянюк [учебное пособие]. К.: Освіта України, 2013 – 332с.
11. Максименко С.Д. Общая психология «Рефл. – бук», 2010 – 523с.
12. Маслоу А. Мотивация и личность. Изд. 3-е. СПб.: Питер, 2003. – С. 236.
13. Манолов К. Великие химики. В 2 т. Т.2. Изд. 3-е. М.: Мир, 1985. – С. 3
14. Мирошников Ю.И. Психология научной деятельности // Научный ежегодник Института философии и права Уро РАН. – Екатеринбург, 2005. – 2004 Вып. 5. – С. 235-246.
15. Моляко В.А. Творческая конструкторология (прологомены). – К. «Освіта України», 2007 – 378с.
16. Парадигмы в психологии: науковедческий анализ.- М.: изд-во «ИПРАН» 2012 – 468 с.
17. Паркинсон С. Законы паркинсона. - М. Прогресс, 1999 – 446с.
18. Поппер К.Р. Предложения и опровержения: Рост научного знания. – М.: АСТ; Ермак, 2004. – С. 89.
19. Почепцов Г.Г. Коммуникативные технологии двадцатого века. – М. 2009 – 341с.
20. Прохоров А.О. Смысловая регуляция психологических состояний. - М.: Изд. ИП РАН 2009 – 350с.
21. Родный Н.И. Очерки по истории и методологии естествознания. М.: Наука, 1975. – С. 338.
22. Тихомиров О.К. Эмоциональные состояния как компонент эвристик / Тихомиров О.К., Фугельзанг Ю.Е. // Проблемы нейрокибернетики. Материалы 2-й межвузовской научной конференции по нейрокибернетики. Материалы 2-й межвузовской научной конференции по нейрокибернетики. Т. 2. Ростов-н/Д. Изд.-во Ростовского ун-та, 1966. С. 269.
23. Юревич А.В. Методология и социальная психология. - М.: Изд. ИП РАН. - 270 с.

24. Юревич А.В. Социальная психология научной деятельности. - М.: Изд. ИП РАН. 2013 – 435с.
25. Фонтенель Бернар. Рассуждения о религии, природе и разуме. М.: Мысль, 1979. - С. 76-77.
26. Чеснова Л.В. Преемственность научных школ в энтомологии. М.: Наука, 1980. - С. 42.
27. Эйнштейн А., Инфелтд Л. Эволюция физики. Изд. 3-е. М.: Наука, 1965. - С. 26.

6. Засоби діагностики успішності навчання.

Практично-орієнтовані завдання; ситуаційні завдання; екзаменаційні білети.

7. Методичні рекомендації

Робочу програму доцільно скласти відповідно до навчальної програми дисципліни «Соціальна психологія наукової діяльності».